

**BIBLIA PAUPERUM
A SZTUKA CHRZEŚCIJAŃSKA
W OPARCIU O ZBIORY
MUZEUM DIECEZJALNEGO W PŁOCKU**

BARBARA PIOTROWSKA

MUZEUM DIECEZJALNE 2024

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

1. BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA – POJĘCIA OGÓLNE

- a) dlaczego Biblia miała tak silny wpływ na rozwój sztuki
rozwój chrześcijaństwa w Europie, chrześcijaństwo jako
Podwaliny „nowej” kultury i tradycji europejskiej, zależności
Kościoła od władzy /zwłaszcza w średniowieczu/, **Biblia
Pauperum** – biblia dla ubogich – kto posiadał umiejętność pisania
i czytania na początku rozwoju chrześcijańskiej Europy, sztuka
na usługach dworów królewskich/książęcych i kościoła /rozwój
budownictwa, złotnictwa, malarstwa i rękopiśmiennictwa/
b) rozwój budownictwa sakralnego – Katedra Płocka jako
pierwotna budowla romańska, architektura kościelna,
sztuka romańska, sztuka gotycka - **witraż**, sztuka renesansu,
klasycyzm – różnice i podobieństwa, cechy charakterystyczne
dla danej epoki, budowa kościoła, rozwój malarstwa ściennego –
polichromia;

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

- c) rozwój malarstwa, rzeźby i tkaniny – kultura bizantyńska (ikona, mozaika, ikonoklazm) i kultura Europy Zachodniej; (malarstwo monumentalne, obrazy związane z życiem i działalnością Pana Jezusa, rozwój charakterystycznych motywów w malarstwie w danej epoce – symbolika – baranek, symbol ryby, ICHTYS; motywy pasyjne – ukrzyżowanie, pieta, motywy Rodziny Świętej, przedstawienia maryjne;
- d) rękopisy – zdobienia ksiąg liturgicznych – Biblia Płocka- zdobne inicjały, ligatury, miniatury, rodzaje czcionki, barwniki, złocenia; oprawy ksiąg, tworzenie własnych inicjałów;
- e) złotnictwo – cechy rzemiosł na usługach dworu i Kościoła – kielich, monstrancja, puszka, szaty liturgiczne, relikwie i relikwiarze, metale szlachetne, kamieni szlachetne.

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

Rozwój ikonografii w tkaninie – ornat z XVIII wieku wykonany na zamówienie bpa Załuskiego w fabryce francuskiej Glaize

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

2. BIBLIA I POZOSTAŁE RĘKOPISY

a) rozwój piśmiennictwa- początki piśmiennictwa – **alfabet i inne znaki graficzne**; umiejętność pisania i czytania w średniowiecznej Europie – **rozwój zakonów i klasztorów**; materiały piśmiennicze – **papirus, pergamin, papier, barwniki, pióro**; oprawy ksiąg – **rodzaje opraw, deski dębowe, skóra, złocenie, zdobienie, zabezpieczenie księgi**; tłumaczenia i przekłady Biblii – **Targuma, Vetus Latina, Wulgata, Septuaginta, Peszitta, języki narodowe**;
postaci św. **Hieronima ze Strydonu, św. Chryzostom, św. Cyryl i Metody.**

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

MINIATURA Z BIBLII PŁOCKIEJ Z XII WIEKU
ZAPOWIEDŹ ZMARTWYCHWSTANIA

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

b) biblia drukowana w Europie chrześcijańskiej - różnica między rękopisem a książką drukowaną; rozwój druku na świecie na tle Europy; Jan Gutenberg z Moguncji – **Biblia Gutenberga, faksymile, kopia; drukarnia, cechy drukarzy, Indeks Ksiąg Zakazanych** książka drukowana na potrzeby misji – odkrycia geograficzne

WYSTAWA MISYJNA

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

CERYFIKAT KOPII BIBLII GUTENBERGA

Certyfikat

Faksymile pelplińskiego egzemplarza

Biblîi Gutenberga

wydrukowanej w latach 1452-1455 w Moguncji

oznaczone numerem **23**

jest wierną kopią unikatowego inkunabułu stanowiącego własność
Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie,
wydrukowaną w drukarni Wydawnictwa Diecezji Pelplińskiej „Bernardinum”
w latach 2002-2003, w nakładzie 198 egzemplarzy

WYDAWNICTWO „BERNARDINUM”
SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ
83-130 Pelplin, ul. Ks. Bp. K. Dominika 11
NIP 5932459521, Reg. 220141405
tel. +48585361757, fax +48585361726
(5)

WICEPREZES ZARZĄDU

Tadeusz Serochi
Tadeusz Serochi

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

- c) symbolika w Biblii - symbolika cyfr i liczb; symbolika zwierząt: **baranek, ryba, lew, orzeł, wół, wąż, pelikan, paw, kogut**;
symbolika roślin/kwiatów: **lilia, róża, cierń**;
symbolika przedmiotów: **klucze, miecz, czaszka, fontanna, źródło**;
symbolika barw: **kolor czerwony, niebieski, czarny**; Apokalipsa św. Jana; Symbolika Męki Pańskiej – modlitwa w Ogrójcu, Ostatnia Wieczerza, Pasja, śmierć, Zmartwychwstanie – przedstawienia w malarstwie, rzeźbie, tkaninie, złotnictwie i rękopisie; symbolika biblijna w odniesieniu do literatury: C.S. Lewis *Opowieści z Narnii* – postać Aslana, ofiara, zmartwychwstanie, motyw walki dobra ze złem, apostołstwo; motywy biblijne w kinematografii:
Pasja w reż. Mela Gibsona

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

3. ZŁOTNICTWO A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

- a) rozwój złotnictwa w czasach starożytnych;
- b) rozwój **cechów, w tym złotniczych** w średniowieczu, **próba złotnicza, znak złotniczy**;
- c) wyposażenie świątyni chrześcijańskiej – **pojęcie kielicha, monstrancji, puszki, relikwiarza (herma)**;
- d) kult świętych, ich sylwetki, życiorysy.

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

Relikwiarz hermowy św. Zygmunta z XIV wieku
relikwie, postać św. Zygmunta – zmiana wiary, zemsta, bratobójcze
walki , Kazimierz III Wielki, diadem płocki, epos rycerski

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

Relikwiarz hermowy św. Barbary, Urszuli, Walentego –
patroni miast, zawodów, potrzebujących

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

Kielich i patena z XIII wieku fundacji
Konrada I Mazowieckiego – postać Konrada Mazowieckiego na tle
historii miasta i diecezji

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

Monstrancja, puszka, misa liturgiczna, szaty liturgiczne

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

4. ATRYBUTY ŚWIĘTYCH

- a) osoba święta w nauce Kościoła Katolickiego;
- b) święci związani z Diecezją Płocką – święty Zygmunt, święta Faustyna, święty Stanisław Kostka, święty Jan Paweł II;
- c) czym jest atrybut?
- d) dlaczego klucze są atrybutem św. Piotra?

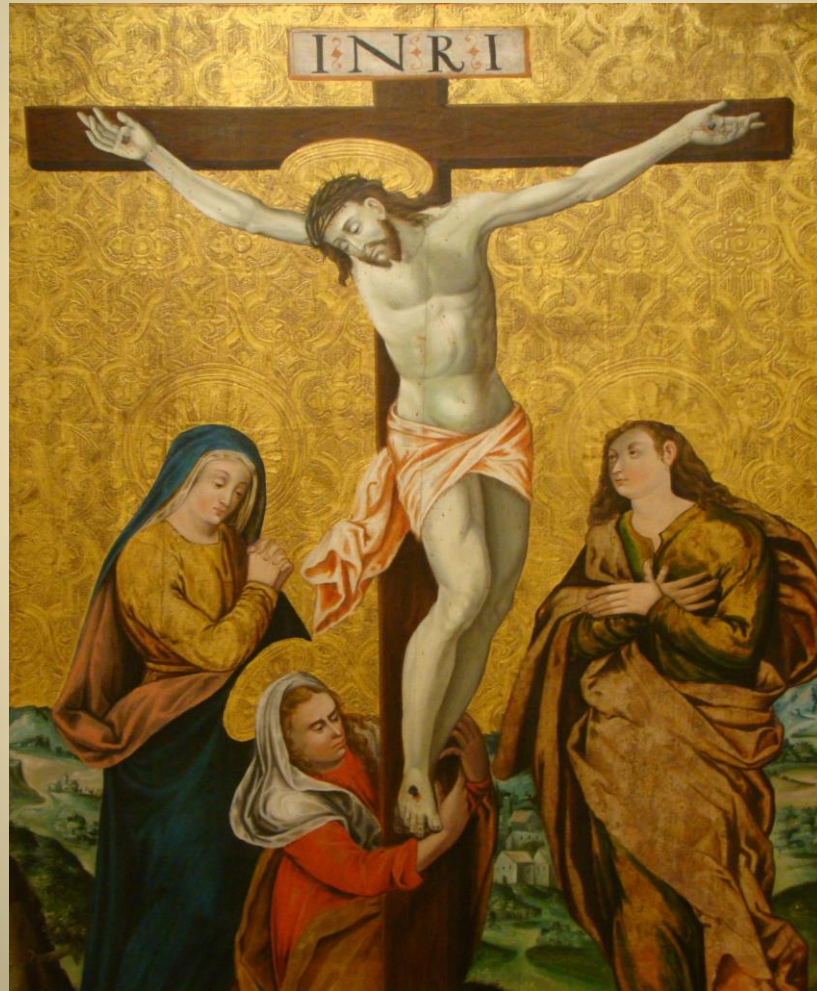
BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

F. SMUGLEWICZ, ŻAL ŚWIĘTEGO PIOTRA, 1807.

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

ANONIM POLSKI, UKRZYŻOWANIE, XVII WIEK

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

CHRYSTUS FRASOBLIWY, ANONIM, MAZOWSZE, XVI WIEK

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

ALBERT AUBLET, MATKA BOSKA ARABSKA, 1898

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

ŚWIĘTA ANNA SAMOTRZECIA Z DOBRZYKOWA, POŁ. XV WIEKU

BIBLIA PAUPERUM A SZTUKA CHRZEŚCJAŃSKA

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

KONIEC 😊